

בס"ד. י"ב תמוז, ה'תשח"י

(הנחה בלתי מוגה)

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל¹, ולפנ"ז נאמר הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב², דקאי על הגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו³, ועל זמן זה נאמר מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, כפי שהי' מעיין זה בזמן שבו נאמר כתוב זה, אלא שלעת"ל יהי' זה בשלימות יותר. ומזה מובן, שבפסוק זה מדובר אודות העילוי היותר גדול. וצריך להבין למה מזכיר כאן (לא רק ישראל, שהוא שם המעלה, ע"ש כי שרית עם אלקים ועם אנשים⁴, אלא גם) שם יעקב, שענינו כפשוטו הוא ע"ש וידו אוחזת בעקב גו⁵, שיצא לאחרונה, ובפרט ע"פ המבואר בחסידות בכ"מ בארוכה החילוק שבין יעקב וישראל⁶, שלכן לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל⁴, ואעפ"כ, גבי השלימות דלעת"ל נאמר גם הענין דעפר יעקב. גם צריך להבין מ"ש ב' הלשונות מנה ומספר, אף שלכאורה הול"ל מי מנה עפר יעקב ורובע ישראל. וחילוק הלשונות מורה שבענין המנין יש חילוק בין מנה למספר, והענין דמנה מתאים לעפר יעקב, ולרובע ישראל מתאים הענין המספר. ועל שני הענינים נאמר מי גו⁷, מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל (דתיבת מי קאי גם על מספר את רובע ישראל).

והנה בהברכות שנתברכו ישראל בענין הריבוי איתא במדרש⁷ את מוצא אברהם שנתברך בכוכבים, שנאמר⁸ הבט נא השמימה וספור הכוכבים גו⁹, ויצחק נתברך בחול, שנאמר⁹ כי ברך אברכה וארבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים (שזהו מה שניתוסף מצד עקידת יצחק), ויעקב נתברך בעפר הארץ, שנאמר¹⁰ והי' זרעך כעפר הארץ (ומסיים שזהו מ"ש מי מנה עפר יעקב). ואיתא במדרש¹¹ שאמר

1) בלק כג, י.	לקו"ת ס"פ בלק. ועוד.
2) שם, ט.	7) במדב"ר פ"ב, יב.
3) ראה לקמן סי"א.	8) לך טו, ה.
4) וישלח לב, כט.	9) וירא כב, יז.
5) תולדות כה, כו.	10) ויצא כה, יד.
6) ראה אור תורה להרב המגיד ס"פ בלק	11) שמו"ר פכ"ה, ח. וראה גם מכתב כ"ג
סימן קמו (בהוצאת תשס"ו ע' קצח ואילך).	תמוז שנה זו (אג"ק חיי"ז ס"ע רסד ואילך).

הקב"ה ליעקב כשיגיעו בניך עד עפר הארץ, אותה שעה ופרצת ימה וקדמה (שהרי סיום הכתוב והי' זרעך כעפר הארץ הוא ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה), הוי מקים¹² מעפר דל. ובענין ופרצת איתא במדרש¹³ שזהו מ"ש¹⁴ עלה הפורץ לפניהם (ע"ד שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך¹⁵), דקאי על מלכא משיחא¹⁶ שהוא מבני פרץ¹⁷, ובזמנו יהי' הענין ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה. והיינו, שדוקא ביעקב שנתברך בעפר הארץ, נאמר הענין דופרצת, שזהו העילוי היותר גדול¹⁸.

ב) ויובן בהקדם מה שכלל ישראל נקרא בשם יעקב וישראל, דאע"פ שקורין אבות לשלשה¹⁹, אברהם יצחק ויעקב, מ"מ, אברהם ויצחק הם שמותיהם של האבות, ואילו כלל ישראל נקרא בשם יעקב או בשם ישראל, כמו בפסוק מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. והנה, פשטות הענין בזה הוא לפי שאברהם יצא ממנו ישמעאל, ויצחק יצא ממנו עשו²⁰, ורק יעקב היתה מטתו שלימה²¹, שהם כללות בני". אמנם, פשטות הענין מורה גם על פנימיותו, ופנימיות הענין הוא, שיעקב וישראל הם שמות הנשמה. דהנה, אע"פ שמבואר במ"א בארוכה²² שבכל אחד מישראל ישנם הענינים של ג' האבות אברהם יצחק ויעקב, שלכן נקראים בשם אבות לכאו"א מישראל (משא"כ י"ב השבטים כו'), מ"מ, הנה השם שהונח על הנשמה הוא השם יעקב, ולאחרי שהנשמה פועלת העבודה דכי שרית עם אלקים ועם אנשים, אזי מגעת לדרגא שנקראת בשם ישראל. ומזה מובן, שכאשר מספרים אודות מעלתם של ישראל לעתיד לבוא [שאז יתגלה העילוי והמעלה של בני", כדאיתא במדרש²³ המשל מהתבן והקש והמוץ שהיו מריבים זה עם זה בשביל מי נזרעה השדה, אמרו החטים, המתינו עד שתבואו הגורן ואנו יודעין בשביל מה נזרעה השדה כו'], אזי מזכירים את שני השמות, יעקב וישראל. וע"פ האמור שיעקב וישראל הם השמות של הנשמה, מובן, שכל הענינים שמסופרים בתורה בנוגע ליעקב ישנם בעבודת הנשמה שבכאו"א מישראל. והנה, כללות עניני יעקב התחלתם היא בפרשת ויצא, שהרי בפרשיות שלפנ"ז

18) ראה גם אוה"ת בלק ע' תתקכו ואילך.

19) ראה ברכות טז, ב.

20) פסחים נו, א. ויק"ר פל"ו, ה.

21) ויק"ר שם. רש"י ויחי מז, לא. וראה

פסחים שם.

22) תו"א ר"פ וארא.

23) ב"ר ספפ"ג.

12) שמואל"א ב, ח.

13) ב"ר פס"ט, ה.

14) מיכה ב, יג.

15) פסחים קי, א. וש"נ. וראה בעה"ט

וישב לח, כט.

16) ב"ר פפ"ה, יד וברש"י שם.

17) רות ד, יח ואילך. וראה ב"ר פי"ב, ו.

נתבאר סיפור האבות אברהם ויצחק, ומה שנזכר אודות יעקב הרי זה בשייכות ליצחק, כמו אלה תולדות יצחק, יעקב ועשו האמורים בפרשה²⁴, ואילו סיפור עניני יעקב מתחיל בפרשת ויצא. וכללות הענין בזה²⁵, כמבואר באוה"ח הקדוש¹⁰ שפרשת ויצא יעקב רומזת על כל נשמה שבישראל בירידתה מלמעלה למטה, שרידה זו היא צורך עלי', וענינה של ירידה זו נתבאר בכתוב²⁶ ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש (כדלקמן).

ג) **ויובן** ע"פ המבואר בזהר²⁷ ב' הפירושים בענין ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה כפי שהוא בספירות (כדלקמן), ומזה יובן גם ביאור הענינים בירידת הנשמה ועבודתה. והענין בזה, דהנה, ענינו של יעקב בספירות הוא יסוד אבא, ובכללות הו"ע החכמה, שזהו שיעקב מתחיל באות יו"ד, דקאי על ספירת החכמה, שהיא ראשית ההשתלשלות, ולכן נרמזת באות יו"ד שהיא נקודה בלבד, מצומצמת בתכלית, והיינו, דכיון שאנת הוא חד ולא בחושבן²⁸, שהוא למעלה לגמרי מעשר ספירות, הנה כדי שיהיו עשר ספירות, שראשיתם היא החכמה, הרי זה ע"י הצמצום דוקא, ועד לצמצום הראשון שענינו הוא סילוק (כמבואר ענינו במ"א בארוכה²⁹), ולכן הנה גם ראשית הגילוי שלאחר הצמצום הוא נקודה בעלמא, שזהו"ע אות יו"ד. וזהו ג"כ שאות יו"ד היא התחלת שם הוי', שהוא מלשון הי' הוה ויהי³⁰, ועל ידו נעשה התהוות כל ההשתלשלות מריש כל דרגין, והיינו, ע"י הצמצום שנרמז באות יו"ד. אמנם, גם לאחרי שישנו כבר בחי' החכמה, הנה עדיין צריך להיות כללות ענין הספירות שעיקרם הו"ע שבע המדות. וכיון שלאו מכל אינון מדות איהו כלל³¹, הנה על זה הוא הענין דויצא יעקב מבאר שבע, דלפירוש הא' בזהר קאי באר שבע על ספירת הבינה, שהיא הבאר והשרש להתהוות שבע המדות. ותכלית הכוונה היא וילך חרנה, כמבואר בזהר דקאי על ההמשכה בספירת המלכות, עולם הדיבור, שזהו שחרן עם הכולל בגימטריא גרון³², שממנו נמשך הדיבור עי"ז שמתלבש בו הבל הלב.

ובכ"מ.

24) ר"פ תולדות ובפרש"י.

25) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה ויצא (30) זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער יעקב פר"ת (סה"מ פר"ת ע' קסח ואילך).

26) ר"פ ויצא (כח, י"א).

א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהייה"א פ"ז (פב, א).

27) ח"א קמו, ב ואילך.

31) תקו"ז שם, ב.

28) ע"פ תקו"ז בהקדמה (יז, א).

32) לקוטי תורה להאריז"ל ר"פ ויצא. פ' וישב. תו"א וראר נח, ג. ועוד.

29) ראה לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג.

ד) **וביאור** הענין, דהנה, כל התהוות שבאין ערוך, כמו האין ערוך דאין סוף עם עולמות, צריכה להיות ע"י ממוצע, שיש בו תחתית העליון ועליונו של התחתון, וכמו ספירת הכתר שיש בה הבחינות דעתיק ואריך. וכן הוא בענין הספירות, שכדי שתהי' התהוות שבע המדות הרי זה ע"י ממוצע, שזהו בחי' באר שבע, דקאי על ספירת הבינה, הקשורה גם עם ספירת החכמה, שהרי חכמה ובינה הם תרין ריעין דלא מתפרשין³³. והענין בזה, דכיון שענין המדות הו"ע של הרגש, לכן אי אפשר להיות התהוותם מבחי' החכמה כמו שהיא, כיון שחכמה ענינה ביטול. והיינו שאע"פ שבחי' החכמה היא ראשית ההשתלשלות שנתהווה לאחר הצמצום, מ"מ, כיון שהיא רק ראשית ההשתלשלות שבאה תיכף לאחר הסילוק לגמרי, הרי היא בבחי' העדר המציאות. ובמכ"ש ממה שמצינו בענין העולמות, שעולם הבריאה שהוא הראשון להתהוות העולמות לאחר ההפסק והצמצום, הרי הוא בבחי' אפשרי המציאות בלבד, ולא בבחי' מציאות ממש³⁴. ועאכו"כ בבחי' החכמה, שכל ענינה אינו אלא ענין הביטול. וכיון שענין החכמה הוא ביטול, לכן יכול להיות בה הענין דתחתיתו של העליון, וכמ"ש רבינו הזקן בתניא³⁵ בהגהה בשם הרב המגיד, שמדריגת החכמה הוא ההרגש שהוא לבדו הוא ואין זולתו, ולכן שורה בה אור א"ס ב"ה. אך כיון שזהו אוא"ס כפי שבא בבחי' חכמה, לכן נקרא תחתיתו של העליון. וכמו"כ ישנו בהממוצע בחי' עליונו של התחתון, שזהו"ע הבינה, שענינה הבנה והשגה, שזהו כבר ענין של ישות ומציאות והגבלה, שמצד זה נעשה ענין של הבנה והשגה. אמנם, אם התהוות המדות תהי' מבחי' בינה בלבד, אזי ישארו המדות באופן של ישות ומציאות. וכדי שתהי' המשכת הביטול בהמדות, הרי זה ע"י החכמה שנמשכת יחד עם הבינה, שהרי חו"ב הן תרין ריעין דלא מתפרשין, ועי"ז נעשית התהוות המדות, לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ (יסוד) לך הוי' הממלכה³⁶, באופן שיומשך הביטול בהמדות.

והנה ע"ד ענין זה (התהוות המדות בבחי' ביטול ע"י הממוצע דחכמה ובינה) מצינו ג"כ באופן ההשפעה מרעיא מהימנא, נשיא ישראל, שאמר מאין לי בשר³⁷, דלכאורה אינו מובן, הרי כל הענינים הגשמיים

35) פל"ה (מר, סע"ב ואילך).

36) דברי הימים-א כט, יא.

37) בעלותך יא, יג.

33) ראה זח"ב נו, א. זח"ג ד, א (ובאור

החמה שם).

34) ראה סה"מ תרס"ב ע' שנו. ובכ"מ.

(לא רק בשר) היו שלא במדריגתו של משה רבינו, רעיא מהימנא, ומ"מ השפיע להם גם דברים גשמיים, וכמו ענין המן³⁸, ועכצ"ל, שמצד זה שענינים אלו היו ברוחניותו של משה, הרי הם נמשכו אח"כ בנוגע לבנ"י גם בגשמיות כפשוטו, וא"כ, מהו הטעם שדוקא בנוגע לבשר היתה הטענה מאין לי בשר. ומבואר בזה³⁹, שענין הבשר לאחר הכירור הוא בחי' האהבה כרשפי אש ונכמו כפשוטו שהתהוות הבשר הוא מצד האודם, אודם שממנו בשר⁴⁰], וכיון שענין האהבה כרשפי אש אפילו בדרגא היותר עליונה הוא בבחינת יש מי שאוהב⁴¹, הרי זה היפך בחי' האין דמשה דכתיב בי'⁴² ונחננו מ"ה. ולכן אמר מאין לי בשר, שאפילו בחי' הבשר כפי שהוא ברוחניות הענינים, בחי' אהבה כרשפי אש, אינו יכול להיות נמשך על ידו (ווי קומט עס צו אים). ועל זה הוצרך להיות הממוצע הזקנים, כמ"ש⁴³ אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, ונוסף לזה, הנה גם בין משה להזקנים שהיו במדריגתם של ישראל, הי' גם הממוצע דאהרן, שאצלו היתה גם העבודה דבהעלותך את הנרות⁴⁴, והיינו, שנוסף על אש המזבח הי' גם אש המנורה, אש המזבח הוא ע"ד האהבה כרשפי אש, ואילו אש המנורה הו"ע של אור שבא ע"י שמן, נהורא שכין⁴⁵, וכיון אצל אהרן היו ב' ענינים אלו, לכן הי' בבחי' ממוצע להמשיך ממשה ע"י שבעים הזקנים שיהי' ענין האהבה כרשפי אש מתוך ביטול, ע"ד הביטול שבאש ואור המנורה, ועד שענין הביטול נמשך גם בבשר, שזהו"ע בשר השליו שהיו עופות שמנים ביותר, שהו"ע הביטול דחכמה, כמבואר בארוכה בלקו"ת⁴⁶.

וכמו"כ יובן גם בענין התהוות המדות מבחי' באר שבע, שע"י ההמשכה מבחי' החכמה, אות יו"ד דיעקב, נמשך הביטול בהמדות. וע"י המשכת הביטול בהמדות, הנה גם כאשר וילך חרנה, שנמשך לאח"ז בעולם הדיבור [שזהו גם ענין ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה כפשוטו, שהי' זה כדי לישא את בנות לבן, אשר, שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל⁴⁷, ומבואר בקבלה וחסידות⁴⁸ שלאה ורחל הם כנגד עולם המחשבה ועולם הדיבור, והרי עיקר ירידת יעקב הי' בשביל רחל (כמבואר

43) בעלותך יא, טז.

44) שם ת, ב.

45) ראה וזח"ב קמ, א. ועוד.

46) שם לב, א.

47) ויצא כט, טז.

48) תו"א ויצא כב, ד. ובכ"מ.

38) בשלח טז, ד ואילך.

39) ראה לקו"ת בהעלותך לא, ד ואילך.

40) נדה לא, א.

41) ראה תו"א ויקהל קיד, ד. וראה גם

תניא פל"ה.

42) בשלח טז, ז"ח.

במדרשי חז"ל⁴⁹), בחי' עולם הדיבור], הרי אע"פ שאותיות הדיבור מצד עצמם הם אותיות נפרדים ויוצאים לחוץ מהאדם המדבר, מ"מ ממשיכים גם בהם ענין היחוד כו'.

ה) **והנה** פירוש הב' בזהר הוא למטה מזה, שויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה היינו מבחינת המלכות (שנקראת באר שבע) לעלמא דפרודא, שהו"ע קליפת נוגה ולמטה מזה. דהנה, תכלית העבודה היא שתהי' ההמשכה לא רק בעולם הדיבור כפי שהוא בקדושה בלבד, אלא גם לברר את הניצוצות שנפלו למטה ע"י שבירת הכלים, בקליפת נוגה, ועל ידה גם למטה יותר. ולכן נקרא בשם חרן, מלשון נחר גרוני⁵⁰, שקול הדיבור (שבא ע"י הגרון) אינו ניכר בהנבראים שלמטה, דהנה, מצד עולם הדיבור, הרי כיון שבדבר הוי' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם⁵¹, הי' צריך להיות ניכר כח הפועל בנפעל. אבל מצד ההעלם והסתר, שהתחלתו משבירת הכלים, ולאח"ז מיעוט הלבנה וחטא עץ הדעת⁵², נעשה הענין דנחר גרוני, שהדיבור לא נרגש בהנבראים שלמטה. וזהו גם שגרון הוא בגימטריא ז"פ הבל⁵³, שהם ז' ההבלים דקהלת⁵⁴ שנמשכים משבעת המדות שעל ידם נעשה בנין העולם, כמ"ש⁵⁵ כי אמרתי עולם חסד יבנה, וכאשר ז' ההבלים מאירים בהדיבור הרי זה בחי' גרון. אבל כאשר נחר גרוני, מצד ההעלם וההסתר, אזי נעשה חרן, חרון אף⁵⁶, שזהו כללות הענין דעלמא דפרודא. וזוהי תכלית הירידה דויצא יעקב גוי' חרנה, מאיגרא רמה⁵⁷, כפירוש הא' דויצא יעקב מבאר שבע שקאי על ספירת הבינה (ולמעלה יותר, מבחי' היו"ד דיעקב, בחי' החכמה), עד לדרגא היותר תחתונה כפי' הב' בחרן, מלשון נחר גרוני, שהו"ע עלמא דפרודא.

ו) **אמנם** ירידה זו היא בשביל העלי', שזהו מ"ש לאח"ז ויפגע במקום, במקום בפת"ח, שפירושו במקום הידוע⁵⁸, והיינו, שאין זה סתם מקום שלא ניכר מציאותו, אלא מקום הידוע, כמארז"ל⁵⁹ הוא מקומו של עולם. וממשיך בכתוב, וילן שם כי בא השמש, והיינו, שאע"פ

49) א. ב. קה"ר עה"פ.

50) תהלים פט, ג. וראה סה"מ תרל"ד ע' נד ואילך. ובכ"מ.

51) פרש"י ס"פ נח.

52) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

53) ראה ראב"ע עה"פ.

54) ב"ר פס"ח, ט.

49) ראה ב"ר פע"א, ת.

50) תהלים סט, ד. ראה לקוטי תורה להארז"ל פ' וישב. תו"א ויצא כא, ג. ועוד.

51) תהלים לג, ו.

52) ראה ד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"א (סה"מ תרצ"א ע' שיט).

53) ראה גם אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע'

תקפח.

שבספירת המלכות (חרנה כפי' הא') ועאכו"כ בעלמא דפרודא (חרנה כפי' הב') ישנו הענין דבא השמש, ששמש (ומגן) הוי' (אלקים)⁶⁰ היא בבחי' שקיעה, שאין מאיר גילוי אלקות, מ"מ, הרי התכלית דבא השמש היא כדי להעלות משם את כל הענינים עד לאופן של אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא⁶¹, ולכן וילן שם, היינו, שגם שם נמשך מבחי' באר שבע, ספירת הבינה, ולמעלה יותר, מבחי' היו"ד דיעקב, שממנו נמשך עד לבחי' העקב, בעלמא דפרודא, היכן שבא השמש. והכח על זה הוא מבחי' ויפגע במקום, דקאי על המקום שעליו נאמר וזה שער השמים⁶², שמשם נמשך הכח שהקב"ה עוזרו⁶³ שלא זו בלבד שלא יאבד (ער זאָל ניט פאַרפאַלן ווערן) בהירידה ח"ו, אלא אדרבה, שיעלה משם את הרכוש גדול⁶⁴, שהו"ע בירור הניצוצות. ועפ"ז יובן גם סדר הכתובים, וילך חרנה ויפגע במקום גו', אע"פ שמקום זה הי' לפני חרון, כי, לאחר ששנעשה וילך חרנה אזי הוצרך לעסוק בעבודה דויפגע במקום, ועי"ז הי' יכול להיות הענין דוילן שם, כדי להשלים את הכוונה דכי בא השמש.

ז) וביאור הענין בעבודת האדם, דהנה, כללות עבודת האדם היא בג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח שעליהם העולם עומד⁶⁵, כולל גם עולם קטן זה האדם⁶⁶. קו העבודה, שקאי על עבודת הקרבנות, הו"ע המחשבה, שהרי בהקרבת הקרבנות היתה צריכה להיות מחשבתו של הכהן (ורעותא דלכא⁶⁷) לשם ששה דברים שהי' צריך לכוי⁶⁸. וגם לאח"ז משחרב בית המקדש, שישנו ענין התפלות⁶⁹, ונשלמה פרים שפתינו⁷⁰, הרי על עבודת התפלה נאמר⁷¹ ועבדתם את הוי' אלקיכם, ואמרו רז"ל⁷² אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה, והיינו, שענין התפלה הו"ע המחשבה. וכמרומו גם בשם תפלה, מלשון התופל⁷³, שהו"ע ההתקשרות, כי, ענין ההתקשרות בשלימות, התקשרות פנימית, אינו ע"י ענין המעשה, שיכול להיות גם ללא התקשרות כלל, ואפילו לא ע"י ענין הדיבור, שהרי הדיבור יוצא לזולתו, ואילו הענין דהתקשרות דרוחא ברוחא הוא בעיקר ע"י לבוש

67) זח"ג לט, א.	60) תהלים פד, יב. וראה תניא שעהיזה"א
68) זבחים מו, ב.	66) פ"ד ואילך. אוה"ת (יהל אור) לתהלים עה"פ.
69) ברכות כו, ב.	61) ראה זח"א ד, א.
70) הושע יד, ג.	62) ויצא כח, יז.
71) משפטים כג, כה. וראה ב"ק צב, ריש	63) ראה קידושין ל, ב.
ע"ב. שם קו, ב. מכילתא דרשב"י עה"פ.	64) לך לך טו, יד. וראה לקו"ש ח"ג ע'
רמב"ם ריש הל' תפלה.	823 ואילך. חכ"ב ע' 80.
72) תענית ב, סע"א.	65) אבות פ"א מ"ב.
73) תו"א ר"פ תרומה.	66) תנחומא פקודי ג. ועוד.

המחשבה. קו התורה, הרי עיקר ענין התורה הוא כדיבור, כמ"ש⁷⁴ ודברת
 בם, בדברי תורה הכתוב מדבר⁷⁵, וכמ"ש⁷⁶ חיים הם למוציאיהם, למוציאיהם
 בפה⁷⁷. ולכן הנה גם ברכת התורה היא על הדיבור שבתורה דוקא⁷⁸. והקו
 דגמילות חסדים, כללות המצוות⁷⁹, הו"ע לבוש המעשה. והנה, עיקר
 עבודת האדם הוא בענין התפלה, שהרי התורה ענינה שניתנה באופן
 מלמעלה למטה, ואילו ענין המעשה (גמ"ח) הרי זה בא לאחרי העבודה
 דמחשבה ודיבור, ונמצא, שעיקר ענין עבודת האדם הו"ע התפלה, שענינה
 הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה⁸⁰, סולם דא צלותא⁸¹, שע"י
 הסולם דתפלה עולה האדם למעלה ומעלה כל עניניו עמו. ועיקר התפלה
 הו"ע הביטול דשמו"ע שבא לאחרי ההקדמה דק"ש, שבה נאמר ואהבת
 את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך⁸², ובהקדמה לזה
 הפסוק שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד⁸³.

והענין בזה, דלכאורה לא שייך ציווי על אהבה, להיותה מדה שבלב,
 וממה נפשך, אם ישנה האהבה, הרי הוא אוהב, ואם אינה, לא
 שייך לומר ואהבת שהוא לשון ציווי. וידוע ביאור רבינו הזקן בשם
 המגיד⁸⁴, שהציווי הוא על ההתבוננות שמביאה לואהבת. והנה, כיון
 שענין האהבה הוא בבחי' יש מי שאוהב (כנ"ל ס"ד), הרי מובן גם בנגוע
 להתבוננות שמביאה את האהבה, שבחיצוניותה הו"ע של הבנה והשגה
 שהיא בבחי' יש ומציאות, משא"כ מצד מקור ההבנה וההשגה, כפי שהיא
 בבחי' החכמה, יהי' בתנועת הביטול, ולא יבוא לידי ואהבת גו' בכל
 לבבך, שהו"ע האהבה בבחי' יש מי שאוהב. ולכן מקדים לזה הענין
 דשמע ישראל, שמע הוא לשון הבנה והשגה, והיינו, שיתבונן בהענין
 דהוי' אלקינו, שהוי' הוא אלקינו, כחנו וחיותינו⁸⁵, שהכח והחיות של כל
 עניני העולם הוא מבחי' הוי' שהוא למעלה מהטבע, שהרי הוי' הוא הי'
 הוה ויהי' כאחד⁸⁶, למעלה מהזמן⁸⁶, ובמילא גם למעלה מהמקום, שהרי

74) ואתחנן ו, ז.

75) ראה ספרי ופרש"י עה"פ. יומא יט, ב
 וברש"י שם ד"ה בם (הב'). שו"ע אדה"ז
 אור"ח סקני"ו סט"ו. הלי' ת"ת פ"ג ס"ב. לקו"ש
 ח"ז ע' 268 הערה 2. ח"ט ע' 39 הערה 16.
 רש"י.

76) משלי ד, כב.

77) עירובין נד, רע"א.

78) שו"ע אדה"ז אור"ח סמ"ז ס"ב.

79) ראה תניא פל"ז.

80) ויצא כח, יב.

81) זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב.

82) ואתחנן ו, ה.

83) שם, ד.

84) הובא בסה"מ תש"א ע' 116. וש"נ.

וראה דרמ"צ קצט, א.

85) ראה לקו"ת שלח מ, ג. בלק עג, ריש

ע"ג. ר"פ ראה.

86) תניא שבהערה 30.

זמן ומקום תלויים וקשורים זה בזה⁸⁷. וכאשר מתבונן שהכח והחיות שבכל עניני הטבע הוא מבחי' הוי' שלמעלה מהטבע, אזי נעשה אצלו הענין דהוי' אחד, שגם בהח' והד', ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם, נמשך אלופו של עולם⁸⁸. וכיון שענין זה הוא באופן של הבנה והשגה (בינה), אזי נעשה אצלו רגש האהבה, ואהבת גו' בכל לבבך. אמנם, כיון שיש בזה גם ענין החכמה, שהרי חכמה ובינה הן תרין רעין דלא מתפרשין, לכן נמשך בהאהבה גם ענין הביטול, עד שנעשה הענין דבכל מאדך, שזהו הביטול שנמשך מבחי' שלמעלה מן ההשתלשלות כו'.

וזהו כללות הענין דויצא יעקב כפי שהוא בעבודת האדם, שהיו"ד דיעקב קאי על שרש הנשמה, ונמשך עד להעקב, דקאי על בחי' רגל שבנשמה. וכמו שהוא בספירת החכמה (אות יו"ד), שאין זה כמו בשאר הספירות שעל ידם נעשית רק ההמשכה בהעקב אבל הם עצמם אינם נמשכים למטה, משא"כ ספירת החכמה שנמשכת ונמצאת בכל דבר, וכמובא בחסידות בכ"מ⁸⁹ מ"ש בפרדס שמכל דבר ודבר יכולים להוציא שמן, שזהו בחי' חכמה שיש בכל דבר. וזהו גם הענין דיעקב, המשכת היו"ד (חכמה) בהעקב, עד לבחי' רגל שבנשמה. וע"י ירידת הנשמה למטה, וילך חרונה, בחי' המלכות, ואח"כ גם לעלמא דפרודא, ממשיכים גם שם היו"ד דיעקב. ועז"נ ויצא יעקב מבאר שבע, שיציאה והמשכה זו נעשית ע"י בחי' באר שבע, שבע הם שבעת המדות, ובאר שבע הוא המקור לשבע המדות, ספירת הבינה, כפי' הא', ולפי' הב' קאי באר שבע על ספירת המלכות שהיא כונסת בתוכה את שבעת המדות. וכמו"כ בעבודת האדם, שישנו ענין ההבנה והשגה שמשם נמשכים שבע המדות, וישנו גם הפעולה והגילוי של שבע המדות, שזהו"ע ספירת המלכות.

אך צריך להבין מ"ש ויצא יעקב מבאר שבע, שבע בקמץ, ולא שבע בסגול. דהנה, ידוע מ"ש הספורנו⁹⁰ בביאור החילוק בין שני השמות באר שבע ובאר שבע, שבימי אברהם הי' שם העיר באר שבע בקמץ, על שם השבועה, כמ"ש⁹¹ על כן קרא למקום באר שבע כי שם נשבעו שניהם, אבל ביצחק כתיב⁹² ויקרא אותה שבעה (מפני שהי' מקום שביעי שבו חפרו באר) על כן שם העיר באר שבע, והיינו, ששבע בסגול

89) ראה תו"א לט, א. קי, ד. לקו"ת שלח

מב, א. ועוד.

90) תולדות כו, לג.

91) וירא כא, לא.

87) תניא שם. לקו"ת ברכה צח, א.

88) ראה סמ"ק הובא בבי' או"ח סימן

סא. שו"ע ודאדה"ז או"ח שם סעיף ו. לקו"ת

תוריע כג, ג. וראה ברכות יג, ב.

מורה על השבועה ועל מספר השבעה. ועפ"ז צריך להבין מ"ש כאן ויצא יעקב מבאר שָׁבַע, דלכאורה, כיון שיעקב יצא ממקומו של יצחק אביו שקרא אותה באר שָׁבַע, הי' צריך להיות כתוב ויצא יעקב מבאר שָׁבַע (בסגול), ולא מבאר שָׁבַע (בקמץ). והביאור בזה הוא ע"פ פנימיות הענינים, כנ"ל בשם האוה"ח שפסוק זה קאי בענין יציאת הנשמה ממקור חוצבה בשביל וילך חרנה, ועז"נ ויצא יעקב מבאר שָׁבַע (בקמץ), מלשון שבועה, שהו"ע השבועה שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע⁹², שזוהי הנתנית כח להנשמה שתוכל לעבוד עבודתה אע"פ שירדה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁹³. והענין בזה, דלכאורה אינו מובן מהו הענין שמשביעים את הנשמה תהי צדיק ואל תהי רשע, הרי מצד הנשמה לא שייך כלל המציאות דרשע, כדאיתא בזהר⁹⁴ ונפש כי תחטא⁹⁵ תוואה, איך יתכן אצל נפש ענין של חטא, ואין זה אלא מצד הגוף, וא"כ מהו הענין שמשביעין את הנשמה על ענין ששייך להגוף. והביאור בזה, שמשביעין הוא גם מלשון שובע⁹⁶, שזהו גם תוכן ענין השבועה כפשוטו, שגם אם לולי השבועה לא הי' בכחו לקיים את הדבר, אזי נשבעין לקיים את המצוות⁹⁷, שנאמר⁹⁸ נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך, והיינו, שהשבועה פועלת תוספת כח באופן של שובע שיהיו אצלו כחות נעלמים שלמעלה מכחות הגלויים כדי שיוכל לפעול עבודתו.

והנה כדרך כל הענינים באדם התחתון יובן גם ענין זה מהענינים כפי שהם למעלה, שהרי גם למעלה מצינו ענין השבועה בנוגע לנשמה, כמ"ש⁹⁹ תתן אמת ליעקב גו' אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. ולכאורה אינו מובן מה שייך ענין השבועה למעלה, דבשלמא למטה יכולים להיות ענינים של העלמות והסתרים, שכחה ועניני נסיונות שהאדם לא יקיים את הבטחתו, ולכן יש צורך בענין השבועה, אבל מה שייך ענין השבועה למעלה.

ט) אך הענין יובן בהקדם הביאור במ"ש בתחלת הפסוק תתן אמת ליעקב. דהנה איתא בירושלמי¹⁰⁰ שחותמו של הקב"ה אמת. ולכאורה, הרי ענין החותם הוא שכאשר אדם כותב איזה דבר אזי חותם

96 תמורה ג, ב.

97 תהלים קיט, קו.

98 מיכה ז, ב.

99 סנהדרין פ"א ה"א.

92 נדה ל, ב. תניא פ"א.

93 ח"ג יג, ריש ע"ב. טז, א.

94 ויקרא ד, ב.

95 קיצורים והערות לתניא ע' נז. סה"מ

תרח"ץ ע' רלה ואילך.

בסוף אני פלוני, אבל בעניני התומ"צ שנתן הקב"ה לישראל מצינו החותם אני הוי', נאום הוי', ולא מצינו החותם בלשון אמת. ומבואר בזה, שבפרטי המצוות החותם הוא אני הוי', אבל כללות התומ"צ שלמעלה לגמרי מפרטים, הרי זה למעלה גם משם הוי', והו"ע בחי' אמת, ואיתא בירושלמי⁹⁹ מהו אמת, אל"ף רישי' דאלפא ביתא, מ"ם באמצעיתה, תי"ו בסופה, לומר אני ה' ראשון ואת אחרונים אני הוא¹⁰⁰, אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים¹⁰¹, דקאי על כל סדר ההשתלשלות, מהספירות היותר עליונות עד לעולמות היותר תחתונים.

וביאור הענין, דהנה, אני ראשון קאי בכללות על ספירת החכמה, דכיון שההתהוותה לאחרי צמצום הראשון שענינו הוא סילוק לגמרי, לכן נקראת בשם ראשון. ובמ"א¹⁰² מבואר באופן נעלה יותר, שאני ראשון קאי גם על האור שלפני הצמצום, כי, אע"פ שלפני הצמצום לא שייך סדר השתלשלות, מ"מ, ישנה שם הכוונה דסדר השתלשלות, שלכן הי' שם ענין הצמצום. וכיון שבבחי' זו ישנה הכוונה על ענין ההתהוות, לכן שייך לקרותה בשם ראשון. והיינו, שאפשר לקרותה רק בשם ראשון, ולא בשם ראשית, שקאי על ההתהוות עצמה (כמבואר בפלח הרמון¹⁰³ החילוק בין ראשית לראשון), כיון שיש שם רק הכוונה על ההתהוות, אבל לא ההתהוות עצמה, שזהו אומרו אני ראשון, שיש שם רק אני בעצמי. וממשיך בכתוב ואני אחרון, דקאי על סיום כל ההשתלשלות וסיום כל העבודה, שאז יקויים מ"ש¹⁰⁴ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר, היינו שלא יהי' הענין דנחר גרוני (כנ"ל ס"ה), אלא הענין דפי הוי' דיבר יהי' בגילוי, אצל כל בשר, ובאופן של ראי' שהיא תכלית ההתאמתות, הנה עז"נ אני אחרון, ע"ד שהי' קודם הצמצום (בחי' אני ראשון), ולמעלה יותר, כמבואר במ"א¹⁰⁵ שקודם הצמצום הי' ג"כ כח הגבול, אלא שהי' כלול בהבלי גבול, אבל בסיום כל ההשתלשלות ובסיום כל העבודה, כאשר ונגלה כבוד הוי', אני אחרון, הנה גם בהגבול יהי' הבלי גבול בגילוי. וממשיך בכתוב יתירה מזה, ומבלעדי אין אלקים, שגם בין ב' הענינים דאני ראשון ואני אחרון, במשך כל הזמן ובכל סדר ההשתלשלות שבינתיים, הנה אע"פ ששם ישנו ההעלם והסתר דשם

(103) שער ג פ"ב.

(104) ישעי' מ, ה.

(105) המשך הנ"ל ח"א ע' שג. ובכ"מ.

(100) ישעי' מא, ד.

(101) שם מד, ו.

(102) ראה המשך תער"ב ח"ג ע' אריג

ואילך.

אלקים, מ"מ, אין זה מבלעדי (מבלעדי אין אלקים), אלא נמשך מבחי' אני ראשון, ויתגלה אח"כ בבחי' אני אחרון.

וזהו תתן אמת ליעקב, שכאשר הנשמה יורדת למטה עד לבחי' עקביים, נותנים לה בדרך מתנה בחי' אמת, שתהי' אצלה ההכרה שאני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, ואח"כ הנה ע"י ההתבוננות בזה באופן של הבנה והשגה, שגם בההעלם וההסתור דהעולם הנה מבלעדי אין אלקים, שגם ענין זה נמשך מהוי', ולמעלה יותר, מבחי' אני ראשון, הרי זה פועל אצלו בעבודתו, שרואה בכל עניניו הגשמיים שהם נלקחים ונמשכים מבחי' שלמעלה מהטבע, ולכן כאשר עוסק בענינים הגשמיים הרי זה מתוך כוונה לשם שמים¹⁰⁶, והיינו, דכיון שגם הענינים שמבחי' אלקים נלקחים מבחי' אני ראשון, צריכים גם הם להיות בשביל האני ראשון, עי"ז שיהיו עשיותיו לשם שמים. ועוד זאת, שמגיע לעבודה נעלית יותר, מצד הענין דמבלעדי אין אלקים כפי שהוא בעומק יותר, שלא זו בלבד שהענין דאלקים נלקח ונמשך מבחי' אני ראשון ואני אחרון, אלא יתירה מזה, שהענין דאלקים עצמו הוא בחי' אני ראשון ואני אחרון. דהנה כתיב¹⁰⁷ אכן אתה א-ל מסתתר, אתה הו"ע של גילוי בעצם, ומ"מ נאמר שאתה הוא א-ל מסתתר, אף שהם ענינים הפכיים. אך הענין הוא, שב"א-ל מסתתר" ישנו ה"אתה" עוד יותר מאשר בענין הגילוי. וכמבואר בארוכה במ"א¹⁰⁸ המשל מחכם שמשפיע חכמתו במדידה והגבלה, שכח המדידה וההגבלה שיכול למדוד ולהגביל ולהעלים על עצם חכמתו, צריך להיות חזק יותר מגילוי חכמתו, דאל"כ, לא הי' ביכולתו למדדו ולהגבילו כו'. וזהו אתה א-ל מסתתר, שבחי' א-ל מסתתר הוא עצמו בחי' אתה, עצמות ומהות. ומזה בא האדם לעבודה נעלית יותר, שאין זה באופן שעשיותיו הם ענינים גשמיים (דאף שאינם חומריים, הרי מ"מ הם גשמיים) אלא שכוונתו היא לשם שמים, כי אם, שעשיותיו עצמם הם ענין של מצוה. ובדוגמת המבואר בארוכה במ"א¹⁰⁹ שזהו החילוק בין העבודה דימי החול לעבודה דיום השבת, שבימי החול צ"ל האכילה ושתי' (שכוללים כל הצרכים הגשמיים) כדי שיוכל לעבוד את

106) אבות פ"ב מ"ב.

107) ישעי' מה, טו.

108) ראה ד"ה למען יחלצון ידידיך פר"ת

109) ראה ד"ה הנ"ל די"ב תמוז

תשי"ד (תו"מ ח"ב ע' 71). ועוד.

109) ראה לקו"ש ח"י ע' 104 ואילך.

וש"נ.

ה' בשלימות (כמבואר בתניא¹¹⁰), ולכן צ"ל בזה זהירות ומדידה והגבלה, רק כפי המוכרח לבריאות הגוף שיוכל לעבוד עבודתו בשלימות, משא"כ בשבת שמצוה לענגו באכילה ושתי', בבשר שמן ויין ישן¹¹¹, היינו, שהבשר והיין והאכילה והשתי' גופא נעשים ענין של מצוה ואלקות, שזוהי עבודה נעלית יותר מהעבודה שכל עשיותיו הם לשם שמים, שנעשית מצד ההכרה שמבלעדי אין אלקים, שהענין דאלקים עצמו הוא בחי' אני ראשון ואני אחרון, והענין דא-ל מסתתר הוא עצמו בחי' אתה.

אך כיצד אפשר להיות הענין דתתן אמת ליעקב, שהנשמה כפי שירדה למטה יתנו לה בתורת מתנה ענין שהוא היפך לגמרי מהענינים שלמטה שהם בסדר השתלשלות ובמדידה והגבלה, הנה עז"נ אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם. והענין בזה, דהנה, יש ימי עולם וימי קדם. ימי עולם הם שבעת ימי הבנין, שדוגמתם בעבודת האדם הם המדות שבאים ע"י הבנה והשגה (באר שבע), מדות שע"פ טעם ושכל. ולמעלה מהם הם ימי קדם, שדוגמתם הם המדות כפי שהם למעלה מטעם ושכל, והיינו, שמהאבה דבכל לבבך מגיע האדם לעבודה דבכל מאדך, שהו"ע המס"נ, למעלה משכל וטעם ודעת. וכמו"כ יובן גם למעלה, שיש מדות שבהשתלשלות ויש מדות שלמעלה מהשתלשלות. ולכן, אף שמצד המדות שבהשתלשלות שיש בהם חסד וגבורה, ישנו ענין של מדידה ודקדוק אם הנשמה ראוי' שיתנו לה בחי' אמת, שעל זה אמרו אמת ראה ויפול על פניו¹¹², מ"מ, כיון שנשבעת לאבותינו מימי קדם, שהם המדות שלמעלה מהשתלשלות, הנה בכח השבועה נמשך מהם ענין השובע להנשמה למטה, שגם בעבודה שע"פ טעם ודעת, בהמדות שלמטה מהשכל, יומשך בחי' האמת, ההכרה וההבנה והשגה שאני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים.

וזהו גם הענין דבאר שבע (בקמ"ץ), מלשון שבועה, כדאיתא במדרש¹¹³ מבארה של שבועה, משרשה ומקורה של השבועה¹¹⁴, שזוהי השבועה שמשביעין אותו, ששבועה זו נותנת כח לנשמה על הענין דויצא מבאר שבע, מתכלית העילוי, וילך חרנה, לעולם הדיבור ועלמא דפרודא, לברר את עולם המחשבה ועולם הדיבור, ולהעלות את הניצוצות כו',

(113) ב"ר פס"ח, ז.

(114) פ"י מת"כ שם.

(110) פ"ז.

(111) ראה רמב"ם ה"י שבת פ"ל ה"ז.

(112) ראה סנהדרין קיא, א.

ולפעול בירור הנשמות, שזהו"ע בירור הצאן, כמ"ש¹¹⁵ ואתנה צאני גו' אדם אתם, ועד שיוצאים משם עם כל הענינים שנמשכו וירדו למטה, וילן שם, בהמקום ששם בא השמש (כנ"ל ס"ו).

וזהו גם שאמר הקב"ה ליעקב כשיגיעו בניך עד עפר הארץ, אותה שעה ופרצת ימה וקדמה, והיינו, שע"ז שישנה הירידה למטה, ובאופן שיורדין עד עפר הארץ, שהכל דשין עליו¹¹⁶, שהו"ע הירידה לעלמא דפרודא, הנה דוקא שם ניתנה התורה¹¹⁷, למטה דוקא, למצרים ירדתם כו' יצה"ר יש ביניכם¹¹⁸, כדי שמשם יהי' ופרצת ימה וקדמה, שהו"ע היציאה מכל ההגבלות, ע"ד האמור לעיל (ס"ט) שבחי' אני אחרון יהי' למעלה יותר מבחי' אני ראשון, כיון שאז יהי' כח הגבול באופן שיאיר בו הבלי גבול, ויתירה מזה, שבחי' א"ל מסתתר יהי' בגלוי בחי' אתה, ובאופן שראו כל בשר כי פי הוי' דיבר.

(יא) **ועפ"ז** יובן ג"כ מ"ש מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. הדנה, בפירוש מנה איתא במדרשי תז"ל¹¹⁹ שהוא מלשון מנה אחת אפים¹²⁰, שזהו ענין של מתנה. והוא ע"ד משנת"ל בענין תתן אמת ליעקב, שבא בתורת מתנה, שאינו נמדד לפי ערך העבודה. ומתנה זו היא מבחינת מי (מי מנה), שזוהי בחינה שלמעלה מכל סדר ההשתלשלות¹²¹, ונמשכת בעפר יעקב (מי מנה עפר יעקב), היינו, שכאשר נמצאים למטה, בעלמא דפרודא, ששם בא השמש, ונחר גרוני, יפעלו שם את כל העבודה, בכח שניתן ע"י היו"ד דיעקב שיוורד בעצמו עד לבחי' העקב שבנשמה, ועי"ז גם לבחי' העקביים שבעולם, ועד לעקבתא דמשיחא. והנה, ע"י ירידה זו נעשית אח"כ העלי' למעלה באופן שניתוסף גם בעבודת הנפש האלקית עצמה, וע"ד המבואר¹²² בענין ואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, שע"ז שנפש האלקית עובדת עבודתה בנפש הבהמית לפעול בה הענין דאתכפיא, ואח"כ גם הענין דאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, אזי נתוסף הענין דבלי גבול גם בעבודת הנפש האלקית שמצד עצמה היא בהמדות שע"פ שכל. וזהו אומרו ומספר

119) ראה זח"ג רד, א — הובא באוה"ת בלק ס"ע תקיזו. שם ס"ע תקנא ואילך.
120) שמואל"א א, ה.
121) ראה אוה"ת בלק שם ע' תקקא.
ספר הליקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך מי. וש"נ.
122) ראה תו"א נח, ט, א. ובכ"מ.

115) יחזקאל לד, לא (ושם: ואתן).
116) ראה ב"ר פמ"ט, ט ובמת"כ שם.
117) ראה גם אוה"ת בלק ס"ע תקקא ואילך.
118) שבת פח, סע"ב ואילך.
119) ראה זח"ג רד, א — הובא באוה"ת בלק ס"ע תקיזו. שם ס"ע תקנא ואילך.
120) שמואל"א א, ה.
121) ראה אוה"ת בלק שם ע' תקקא.
ספר הליקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך מי. וש"נ.
122) ראה תו"א נח, ט, א. ובכ"מ.

את רובע ישראל. דהנה, ישראל קאי על נפש האלקית כפי שהיא מצד עצמה שנקראת בשם ישראל, לי ראש¹²³, כי, נש"י עלו במחשבה¹²⁴, והיינו, שבמחשבה גופא הרי הם בבחי' עלי' במחשבה היותר עליונה¹²⁵, שזהו"ע לי ראש. וחלקי הנשמה בכללות הם נפש רוח נשמה ונשמה לנשמה¹²⁶ (שבה נכלל גם בחי' יחידה¹²⁷), שהם ד' הבחי' דטהורה¹²⁸ בראתה יצרתה נפחתה¹²⁹. וע"י העבודה בעפר יעקב, שהו"ע העבודה בענינים הגשמיים והעבודה בנפש הבהמית והגוף, נעשה הענין דמספר את רובע ישראל, מספר הוא מלשון וספרתם לכם¹³⁰, כפי שפירש רבינו הזקן¹³¹ שהוא מלשון¹³² השמים מספרים, דנהרין ונצצין¹³³, ורובע ישראל היינו ד' חלקי הנשמה טהורה בראתה יצרתה נפחתה¹³⁴, שנעשים מאירים בבחי' היחידה שבנפש, ע"י העבודה דמס"נ, שלזה באים ע"י עבודת נפש האלקית עם נפש הבהמית. וענין זה יתגלה לעתיד לבוא, שאז יהי' המעמד ומצב דהן עם לכדד ישכון, שיהי' רק אלקות ובנ"י, ואז יראו את פעולת כללות העבודה, החל מהמתנה (מנה) שניתנה בעפר יעקב, שע"י יתוסף גם הנפש האלקית ועניני' להיות ומספר את רובע ישראל.

(יב) **ויש** לקשר זה עם מ"ש בתהלים קאפיטל ע"ט¹³⁵, והשב לשכננו שבעתיים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך אדני, ואנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודור נספר תהלתך¹³⁶. והענין בזה, דהנה כתיב¹³⁷ הלא אח עשו ליעקב, שלכן נקרא עשו שכננו (שכן ליעקב). והנה, שרשו של עשו הוא משבעה מלכין קדמאין, שהם שבעת המדות שבהם הי' ענין השבירה כו', ועד שמצד זה נעשה הענין דחרפתם אשר חרפוך אדני. והעונש על זה הוא והשב לשכננו שבעתיים גו', היינו, שמהפכים את שבעת המדות דלעו"ז לשבעה מדות דקדושה (ע"ד זדונות

-
123	שער הפסוקים להאריז"ל וישלח לב,
כט.	סהמ"צ להצ"צ טו, ב — בשם הזהר.
124	ב"ר פ"א, ד.
125	לקו"ת שה"ש יט, ב.
126	ב"ר פי"ד, ט. זח"א עט, ב.
127	ראה סה"מ תרצ"ו ע' 51.
128	נוסח ברכת "אלקי נשמה" שבברכת השחר.
129	סידור האריז"ל במקומו. וראה סה"מ
	תרצ"ו שם. וש"נ.
130	אמור כג, טו.
131	לקו"ת אמור לה, ב.
132	תהלים יט, ב.
133	זח"ב קלו, ב. וראה פרדס שער ח
	פ"ב. ביאורה"ז להצ"צ ע' ע ואילך.
134	אוה"ת בלק ע' תתקכח.
135	שאמירתו מתחילה ב"ב תמוז השתא,
	התחלת שנת הע"ט להולדת כ"ק אדמו"ר
	מהוריי"צ נ"ע, בעל השמחה והגאולה —
	ראה סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך. וש"נ
	(המו"ל).
136	פסוקים יב"ג.
137	מלאכי א, ב.

נעשו לו כזכיות¹³⁸), וכיון שנעשה הבירור בדרגא היותר תחתונה (עפר יעקב), אזי ניתוסף עילוי גדול יותר, שלכן לא נאמר שבע אלא שבעתיים דוקא, היינו, שישנם לא רק שבעת המדות דתיקון, אלא גם שבעת המדות דתהו, לא רק רך כקנה, אלא גם קשה כארז¹³⁹, לאחרי שנעשה באופן דאל יהא קשה כארז¹⁴⁰ (כמבואר הענין במ"א¹⁴¹). וממשיך בכתוב, ואנחנו עמך וצאן מרעיתך. והענין בזה, דהנה, עם וצאן הם ב' ענינים באופן ההתקשרות של בני"ה להקב"ה. מצד ענין התורה, נקראים בני"ה עמך, לפי שהעם צריכים להיות מעין המלך ובדומה לו, ורק אז שייך ענין המלוכה על עם (שלכן לא שייך ענין המלוכה על בהמות)¹⁴², והיינו, שעיי"ז שבני"ה לומדים תורה שהיא חכמתו של הקב"ה, נעשים בדומה למלך מלכי המלכים הקב"ה, ולכן נקראים עמך. ומצד ענין המצוות שקיומם צריך להיות באופן דחוקה חקקתי גזירה גזרת¹⁴³, נקראים ישראל בשם צאן, שזהו"ע דשכר מצוה מצוה¹⁴⁴, שנעשים בצוותא¹⁴⁵ וחיבור עם הקב"ה, עיי"ז שפועלים נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני¹⁴⁶. ואז נותן להם הקב"ה כל המצטרך להם, כמ"ש¹⁴⁷ אם בחוקתי תלכו (דקאי על לימוד התורה¹⁴⁸, וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה¹⁴⁹) ואת מצוותי תשמרו גו' ונתתי גשמיכם בעתם וגו', שזהו"ע צאן מרעיתך, בדוגמת הרועה שמספק לצאן כל הצטרכותם. אך איתא בגמרא¹⁵⁰ שבלעם היינו בלא עם, ובזהר¹⁵¹ איתא שבלעם היינו בל עם, לית עמא ולית רעיא, והיינו, שבלעם לוחם עם בני"ה וטוען שאין ענין שעל ידו נעשים בני"ה להיות בבחינת עם שדומה להקב"ה, ואין גם ענין שעל ידו נעשים בני"ה צאן מרעיתו של הקב"ה. אמנם, כאשר ישנו הענין דוהשב לשכננו שבעתיים גו', דשכננו קאי גם על בלעם, שהוא השכן דמשה רבינו, כמארז"ל¹⁵² על הפסוק¹⁵³ ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אבל באוה"ע קם, ומנהו בלעם, הנה כאשר

145 ראה לקו"ת בחוקתי מה, ג. סה"מ תרח"ץ ע' נב. וש"נ.
146 תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ועוד.
147 בחוקתי כו, ג.
148 תו"כ ופרש"י עה"פ.
149 קידושין מ, ב.
150 סנהדרין קה, א.
151 ח"ג קצט, ב.
152 ספרי ברכה לד, יו"ד.
153 ברכה שם.

138 יומא פו, ב.
139 ראה תענית כ, ב.
140 ראה ד"ה והי' שארית יעקב דש"פ בלק פ"ה (לקמן ע' 177), ובהנסמן שם.
141 ראה תו"כ בראשית ט, א ואילך.
המשך תער"ב ח"א ע' תע ואילך. ובכ"מ.
142 ראה תניא שעהיוה"א פ"ז (פא, ב).
סה"מ תש"ג ס"ע 10.
143 במדבר ר"פ חוקת. תנחומא שם ג.
ח. ועוד.
144 אבות פ"ד מ"ב.

והשב לשכננו שבעתיים גר', שהו"ע בירור המדות דלעו"ז כנ"ל, אזי ואנחנו עמך וצאן מרעיתך, ובאופן שנודה לך לעולם לדור ודור נספר תהלתך, בגאולה הנצחית שהיא לעולם ולדור ודור.

(ג) **והנה** כיון שכל הענינים שיהיו בגלוי לימות המשיח תלויים במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות¹⁵⁴, צריך להיות במשך זמן הגלות מעין זה. וזהו ענין הנשמות דאצילות, נשמות כלליות, צדיקים נשיאי הדור, שאין עליהם הגבלת הגלות¹⁵⁵, שאפילו בהיותם מלובשות בגוף ונה"ב ובהיותם בהגבלת העולם, נמשכים על ידם אותות ומופתים¹⁵⁶ ועד לאותות ומופתים שהם היפך מדרך הטבע, ובאופן שמתלכשים ובאים ע"י כלי הטבע, ע"ד שיהי' לעת"ל הענין דאני אחרון, שגם באל מסתתר יהי' האתה בגלוי. ומעין זה הם גם האותות ומופתים דגאולת י"ב תמוז שנמשכו ע"י כלי הטבע באופן שראו כל בשר יחדיו נפלאות הוי' אשר עשה בארץ¹⁵⁷. וענין זה נותן כח לכל הנשמות שהם ניצוצים ופרטים ופרטי מהנשמה הכללית, נשמת הנשיא, שגם בעבודתם בעולם, ובידעם שצריך למלא את השליחות בעניני הטבע וע"י כלי הטבע, יהיו אצלם אותות ומופתים, וגם במעמד ומצב של הסתר (אל מסתתר) יראו אפילו בעיני בשר את הענין דאתה.

(ד) **וע"י** כללות העבודה בזמן הגלות בבחי' עפר יעקב, בתכלית הירידה עד עפר הארץ, עד שלא מרגישים בגלוי את הענין דתתן אמת ליעקב שניתן בתורת מתנה, ויתירה מזה, שיש כאלו שענין זה אינו באופן של הבנה והשגה אצלם, הנה דוקא ע"י עבודה זו נעשה הענין דמקים מעפר דל, להיות ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה, בכל ד' רוחות העולם, שזהו הרובע דהעולם, שגם בטבע העולם גופא ובסדר השתלשלות גופא רואים את הענין דפרצת. ועי"ז פועלים גם ברובע ישראל, בכל ד' החלקים שבנפש האלקית, מטהורה עד נפחתה, שיהי' בהם הענין דפרצת. וכל זה נעשה הכנה והקדמה קרובה וכלי להמשיך למטה מעשרה טפחים בעגלא דידין שיעלה הפורץ לפנינו, דא מלכא משיחא, בקרוב ממש.

(156) ראה תניא שעהיוה"א פ"ה.

(157) ראה אג"ק אדמו"ר הזקן ח"א ע' צז ואילך.

(154) ראה תניא רפל"ז.

(155) ראה גם שיחת כ' כסלו תרצ"ג ס"ז (לקר"ד ח"א לו, סע"ב ואילך).